

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีเพื่อนำมาเป็นรายได้เพื่อการบริหารประเทศ 3 หน่วยงานหลักคือ กรมสรรพากร กรมสรรพาสาமிต และกรมศุลกากร โดยกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานที่จัดเก็บภาษีได้ร้อยละ 56.40¹ ของผลการจัดเก็บทั้งประเทศแสดงให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากร

กลยุทธ์ที่กรมสรรพากรนำมาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเพิ่มประสิทธิภาพภาษีอากรที่สำคัญคือ มาตรการขยายฐานภาษี (Expanding Tax Norm) โดยมุ่งขยายฐานภาษีทั้งส่วนเพิ่มขนาดรายได้ของผู้เสียภาษีที่อยู่ในระบบภาษีแล้ว และเพิ่มจำนวนรายผู้เสียภาษีรายใหม่ ซึ่งกรมสรรพากรได้วางแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ปัจจัยสำคัญที่กรมสรรพากรนำมาใช้พิจารณาคือ ผู้ประกอบการรายที่มีการหลีกเลี่ยงภาษีสูงและรายที่มีศักยภาพในการชำระภาษี

ในด้านบุคลากร กรมสรรพากรได้ปรับเปลี่ยนบทบาทเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน 2 หน้าที่ควบคู่กันไปทั้งหน้าที่งานประจำและหน้าที่ในการควบคุมและดูแลผู้เสียภาษี โดยให้คำปรึกษา วางแผนภาษี ติดตามผลการประกอบการจากผู้ประกอบการเป็นรายตัว เน้นให้ผู้เสียภาษีปรับปรุงการเสียภาษีจากการประเมินตนเองให้ถูกต้องยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องออกหมายเรียกแนะนำให้ผู้ประกอบการยอมรับข้อผิดพลาดของตนเองและมีความสมัครใจในการยื่นเสียมากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ปรับเปลี่ยนวิธีการตรวจสอบให้รวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้และไม่ขยายฐานภาษีซ้ำรายเดิม

การตรวจสอบแบบการขยายฐานภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในเขตท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ (สาขา) ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของกรมสรรพากร ได้ใช้มาตรการขยายฐานภาษีซึ่งมีทิศทางและนโยบายการบริหารแนวทางเดียวกันกับที่กรมสรรพากรได้กำหนดไว้ โดยแบ่งผู้ประกอบการออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ส่งออกและขอคืนภาษี กลุ่มธุรกิจโรงแรมและท่องเที่ยว

¹ สรรพากรสาสน. ปีที่ 47 (ธันวาคม 2543) : 72

สุดท้ายกลุ่มผู้ประกอบการรายใหญ่² เสนอการพิจารณาเพื่อขยายฐานภาษีได้จากการวิเคราะห์อัตราผลิตปกติของภาษีมูลค่าเพิ่มจากยอดซื้อต่อยอดขาย อัตรากำไร(ขาดทุน) สุทธิต่อยอดขาย ผลขาดทุนสุทธิยกมาไม่เกิน 5 รอบระยะเวลาบัญชี อัตรากำไรขั้นต้นต่อยอดขาย การเชื่อมโยงข้อมูลภายในและภายนอกองค์กรโดยใช้สื่อ Electronic การเปรียบเทียบรายได้ - กำไรของกลุ่มกิจการประเภทเดียวกัน รวมถึงการตรวจเยี่ยมเพื่อดูสถานประกอบการและสภาพกิจการ ข้อมูลเบื้องต้นเหล่านี้จะถูกนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการขยายฐานภาษีเพิ่มขึ้นในแต่ละเดือนและมีผลต่อภาษีเงินได้ประจำปีทำให้จัดเก็บภาษีได้สูงขึ้น แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการตรวจสอบภาษีอากรแบบขยายฐานในเขตท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ (สาขา)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการตรวจสอบและจัดเก็บภาษีแบบขยายฐานภาษี ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2543 ถึง 30 กันยายน 2544

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ ได้กำหนดขอบเขตประชากรที่จะทำการศึกษาโดยจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะการตรวจสอบภาษีอากรแบบขยายฐานภาษีในเขตท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ (สาขา) ในกลุ่มเป้าหมายหลัก 14 กิจการ³ คือ

1. กิจการจำหน่ายผ้า
2. กิจการจำหน่ายเพชรพลอยอัญมณี
3. กิจการร้านอาหารภัตตาคาร
4. กิจการท่องเที่ยว
5. กิจการโรงแรม
6. กิจการเครื่องหนัง
7. ผลิตภัณฑอาหาร
8. กิจกรรมเฟอร์นิเจอร์ - ไม้
9. กิจการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก
10. กิจการจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง

² สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ (สาขา) . การประชุมการบริหารงานจัดเก็บภาษีระดับอำเภอ (ก.บ.อ.)

(พฤศจิกายน 2544) เชียงใหม่ : 65

³ เรื่องเดียวกัน , หน้า 2

11. กิจการอะไหล่รถยนต์และอุปกรณ์
12. กิจการส่งออก
13. กิจการจำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ด
14. กิจการสืบเนื่องจากการติดตามและให้บริการการท่องเที่ยว

1.4 วิธีการศึกษาการเก็บข้อมูล

การศึกษาเรื่องนี้ ใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ (Descriptive Statistics) เป็นการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าเก็บข้อมูล รวบรวมข้อเท็จจริงจาก

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสารวิชาการของกรมสรรพากร และข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ หนังสือ ตำราทางวิชาการและวารสาร
2. จากการเก็บข้อมูลรายงานผลการตรวจสอบภาษีอากรแบบขยายฐานภาษีและสถิติผลการจัดเก็บภาษีอากรในเขตท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ (สาขา) ในกลุ่มเป้าหมายหลัก 14 กิจการ

1.5 ประโยชน์ของการศึกษา

1. ทราบถึงแนวทางการวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโดยวิธีตรวจสอบแบบขยายฐานภาษี
2. ให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการขยายฐานภาษีเข้าใจแนวทางการจัดเก็บภาษีทั้งในปัจจุบันและอนาคตให้เป็นไปตามนโยบายของกรมสรรพากร

1.6 การเสนอผลการศึกษา

งานศึกษานี้จะประกอบด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

บทที่ 1 เป็นส่วนของบทนำ ซึ่งจะกล่าวถึงหลักการและเหตุผลของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษาขอบเขตวิธีการศึกษา แหล่งที่มาของข้อมูล ประโยชน์ของการศึกษา องค์ประกอบการค้นคว้าอิสระและนิยามศัพท์

บทที่ 2 เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษารวมถึงผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 เป็นส่วนที่จะบรรยายถึงการตรวจสอบแบบขยายฐานภาษี

บทที่ 4 เป็นระเบียบวิธีการศึกษาและผลการศึกษา

บทที่ 5 เป็นการสรุปและเสนอแนะ

1.7 นิยามศัพท์

1. ประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการบริหารทรัพยากรขององค์การให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทุกด้าน โดยสามารถเปรียบเทียบการนำเข้าข้อมูล การปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นได้

2. การตรวจสอบ หมายถึง การตรวจสอบได้สวนตามหมายเรียก การออกตรวจสอบการปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียภาษีอากรและตรวจค้นตามประมวลรัษฎากร

3. การขยายฐานภาษี หมายถึง การตรวจสอบและการค้นหาแหล่งภาษีอากร ตลอดจนการติดตามการยื่นแบบแสดงรายการเพื่อ

ก) ติดตามผู้เสียภาษีเข้าสู่ระบบภาษีอากรและเป็นมาตรฐานหนึ่งของการปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษีและเสริมสร้างความเป็นธรรมในระบบภาษี

ข) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี เช่น การขอมีเลขบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี ตลอดจนการให้คำแนะนำในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากรสำหรับผู้ประกอบการ

ค) เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งในการควบคุมระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คอยสอดส่องดูแลและติดตามผู้เสียภาษี ให้ปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากรอย่างถูกต้อง

ง) จัดสร้างข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการบริหารการจัดเก็บภาษีอากร ตลอดจนถึงประโยชน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีให้ตรงกับสภาพข้อเท็จจริงมากที่สุด

จังหวัดเชียงใหม่ (สาขา) หมายถึง หน่วยจัดเก็บระดับจังหวัด ประกอบด้วย 11 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่

1. อำเภอสันกำแพง	2. อำเภอดอยสะเก็ด
3. อำเภอสันทราย	4. อำเภอแม่ริม
5. อำเภอแม่แตง	6. อำเภอพร้าว
7. อำเภอเชียงดาว	8. อำเภอฝาง
9. อำเภอแม่ฮวย	10. อำเภอไชยปราการ
11. อำเภอเวียงแหง	12. กิ่งอำเภอแม่ฮอน

ภาษีอากร	หมายถึง	สิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากรายการ โดยมีได้มีสิ่งตอบแทนแก่ผู้เสียภาษีโดยตรง
ภาษีอากร	หมายถึง	รายได้หรือทรัพย์สินที่ได้มีการเคลื่อนย้ายจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาลและไม่ก่อให้เกิดภาระชำระคืนแก่รัฐบาล
ภาษีอากร	หมายถึง	สิ่งที่เรียกเก็บจากบุคคล ทรัพย์สิน หรือธุรกิจเพื่อการสนับสนุนรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลท้องถิ่น
ภาษีอากร	หมายถึง	การโอนทรัพย์สินใดๆ อันมีลักษณะบังคับ แต่มิได้เป็นการลงโทษจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาล โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า และไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับโดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติบางประการ
เจ้าหน้าที่	หมายถึง	ข้าราชการลูกจ้างผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานจัดเก็บภาษีอากร
ฐานภาษี	หมายถึง	สิ่งที่ถูกใช้เป็นฐานในการประเมินเก็บภาษีอากรแต่ละชนิดตามอัตราของภาษีที่ใดกำหนดได้
อัตรภาษี	หมายถึง	สิ่งที่ใช้ในการคำนวณ ในการหาจำนวนภาษีที่จะต้องชำระ หรือสิ่งที่เป็นตัวคูณฐานภาษี
ความสามารถในการจัดเก็บ	หมายถึง	การดำเนินการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ (สาขา) อันประกอบด้วย รายได้จากภาษีที่จัดเก็บ
สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ (สาขา)	หมายถึง	หน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาคของกรมสรรพากรที่ประจำอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ⁴ โดยมีสรรพากรจังหวัดเป็นหัวหน้าหน่วยงานมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2536 มาตรา 5ข (1)

⁴ พินิจ รัตนไชย. “รูปแบบภาวะผู้นำและระดับการประสานงาน ศึกษาเฉพาะกรณีสรรพากรจังหวัด”.

ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร อนุมัติ
คืนเงินภาษีอากรแก่ผู้ขอคืนตรวจสอบและประเมินเรียก
เก็บภาษีอากร สํารวจแหล่งภาษีเพื่อขยายฐานภาษี
บันทึกข้อมูลจากแบบแสดงรายการภาษี ในท้องที่รับผิดชอบ
ชอบและปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติ
งานของหน่วยงานอื่น ปัจจุบันมีท้องที่ รับผิดชอบ
ครอบคลุมในเขตอำเภอเชียงดาว ไชยปราการ แม่ริม
แม่แตง ฝาง ดอยสะเก็ด สันกำแพง สันทราย พร้าว
เวียงแหง แม่อาฮ และกิ่งอำเภอแม่อน รวมทั้งสิ้น
11 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ซึ่งสำนักงานตั้งอยู่ที่ศาลากลาง
จังหวัดเชียงใหม่(หลังเดิม) ชั้น 2